СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 229. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 1. жовтня, 1924. VOL. XXXII. No. 229. Jersey City, N. J., Wednesday, October 1, 1924. THREE CENTS

Ла Фолет визиває своїх противників на дебату над судом.

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Сенатор Ла Фолет, поступовий кандидат на уряд президента Злучених Держав, викликує президента Кулиджа, републиканського, та Дейвиса, демократичного кандидата на сей самий уряд, на дебату в справі зменчення влади найвисшого суду Злучених Держав.

Він викликає теж на дебату визначних провідників обох партій, які заявилися проти його пропозиції.

В своїй заяві Ла Фолет підчеркує далі, що крики про конфіскату, большевизм, комунізм, нищеннє конституційного правління і тим подібні є звичайна собі димова хмара, яку противники його пускають на те, щоби заслонити справдішне питаннє.

ПИТАННЄ МЕЖИНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ ЗА ПРОГИБІЦІЮ

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Американські федеральні аґенти для виконування прогибіційного закона піймали вчора великумоторову лодку, наладовану горівкою, та заарештували її, хоча вона находилася 14 миль від берега.

Вони хочуть піти зі справою перед суд, щоби він вирішив важне спірне питаннє. У межинародних договорах межи Злученими Державами та другими державами говориться, що федеральні аґенти не будуть мати права арештувати пачкарів горівки поза обрубом одногодинної їзди від берега. Досі звичайно вважалося 12 миль за звичайну одногодинну їзду на мори, але аґенти кажуть, що нині добра моторова лодка може їхати й 30 миль. На се вони й арештували лодку 14 миль від берега, щоби суд вирішив сю справу.

СТЕЙТ ЛУЗІЯНА НЕ ДОЗВОЛЯЄ НА ЕЛЕКТОРІВ ЛА ФОЛЕТА.

БЕТОН РУЖ, Луизіяна, 29. вересня. — Секретар стейту Луизіяни викинув імена електорів Ла Фолета з балоту. Він покликується на стейтовий закон, після котрого електори малиби належати до партії, а не бути поза партіями, як се, на його думку, є прихильники Ла Фолета.

Президент Кулидж вислав до секретаря сього стейту свою заяву жалю з приводу сього поступку урядника.

МЕКСИКАНСЬКИЙ УРЯД ЗНОВА ХОЧЕ ЗИЧИТИ ГРОШИЙ У АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 29. вересня. — Мексиканський уряд знова хоче позичити від американських банкирів велику суму гроша на розвій мексиканських промислів. Американські банкирі дуже дивуються сій новій мексиканській позичці, бо попередна мало відомого банкира з тексаського міста Остина.

БІЛЬШЕ ЖИДІВ У МІСТІ ЯК ЛЮДИЙ.

ШИКАҐО, Илинойс, 29. вересня. — Федеральні аґенти для виконування прогибіції, шукаючи за причинами зросту споживання так званого сакраментального вина в сьому місті, обчислили, що перміти, видавані на купно вина, малиби показувати, що в Шикаґо є понад 5 міліонів Жидів, себто о півтора міліона більше, як всего населення в місті.

Дальше слідство виказало, що жидівським сакраментальним вином запивалися не лишень Жиди, але й люди других націй і вір, головно Айриші. Діставано його, очевидно, на підроблювані перміти, а торговля вином при помочи таких пермітів була так зисковна, що тижнево аптекарам плачено самих підкупств 35,000 долярів. Деколи рабіни, коли аптекар питався їх за їх синаґогу, подавали адресу протестантської церкви.

ВЕЛИКИЙ ЗАПИС НА ДОБРОДІЙНІ ЦІЛИ.

БОСТОН, Месечусетс, 29. вересня. — Відома колись американська акторка та співанка Лота Кребтрі записала своїм тестаментом свій маєток, який оцінюють на 4 міліони долярів, на добровільні цілі. Половина маєтку має піти на підмогу для хорих і ранених ветеранів великої війни та їх сиріт. Межи другими записами є 300,000 долярів на аґітацію проти вживання живих звірят для болючий операцій в цілях наукових дослідів.

ПОВОЮЮТЬСЯ ЗА КОРАБЕЛЬ.

ВАШИНГТОН, 29. вересня. — Морські стації розіслали нині до всіх кораблів на морю просьбу, щоби вони дивилися за яхтом Сідрифтом, який не вернув до бостонського порту на час. Яхт має 85 стіп довжини, збудований зі сталі, і при відізді мав на собі властителя і залогу з 6 людий.

ПЛЯНУЮТЬ НАПОВНИТИ ЦЕРКВИ.

НЮ ЙОРК, 29. вересня. — Комісія Федеральної Ради Церков, що лучить всі протестантські церкви, радить тут над способами, якби стягнути людий до протестантських церков, які мають тепер стояти порожнею.

ЩЕ ОДИН ПРОПОВІДНИК СЛОВА БОЖОГО.

НОВАТА, Оклагома, 29. вересня. — Нині арештовано в місті Болинджері, в стейті Тексасі, місцевого пастора Ітса, котрому закидують зведеннє 14-літної дівчини з хору в його церкві. Ітс, котрий має 40 літ, виправдується тим, що мовляв він взяв з дівчиною недавно шлюб, думаючи, що вона вже має 17 літ.

ЩЕ ОДНА ЖЕРТВА АВАНТУР КУ-КЛАКС-КЛЕНА.

Герин, Илинойс, 29. вересня. — Нині помер ту Ґемистер бейлиф міського суду в Герині, котрий був ранений підчас бійки межи прихильниками, та противниками Кк-Клакс-Клена, що скоїлася, дня 30. серпня сього року..

Зі сим чоловіком бійка ся коштувала життя 7 людий.

ПОХОРОНИ КОНЗУЛЯ ВБИТОГО В ПЕРСІЇ.

Вашингтон, 29. вересня.— На національному цвинтарі в Арглингові похоронено серед великих урядових урочистостий Роберта Імбрі, американського віцеконс. в Персії, котрий погиб був відпобоїв вуичної товпи в перській столиці Тегерані.

В похоронах взяли участь високі федеральні урядники під проводом президента Кулиджа. Офіціяльно брали в ньому участь також представники перського уряду.

ВБИЙСТВО В СИНАГОЗІ.

Лос Анджелос, Каліфорнія, 29. вересня. — Соломон Остров місцевий 36-літний купець, напав підчас богослуження в місцевій жидівській синаґозі на свого бизнесового соперника Гарі Дені та вбив його вистрілом з револьвера. Розярені подією Жиди напали на напасника. Хоча він боронився револьвером та ранив ще одного мущину й одну женщину, його побили так тяжко, що він ледви і життєм утік. На поліційній стації, куди його приведено після арештування, він заявив, що вбив свого противника за конкуренцію, яку робив йому в бизнесі, але докладно не сказав яку се конкуренцію робив йому вбитий.

ЗАБИВ ТЕЩУ.

Синсинаті, Огайо, 29. вересня. — На поліцію зголосився нині Винтон Перин, мущина середного віку, та заявив, що він убив кілька днів тому свою тещу, 76-літну старуху, вдову по багатім різнику. Він подав поліції причину 20-літне переслідування тещою себе і своеї жени.

ПРЕЗИДЕНТ МАСАРИК—КУМ ЖИДІВСЬКОЇ ДИТИНИ.

Одному жидівському вчителеви у Великих Михаловицях (у Словаччині) народився четвертий хлопчик. Тому, що вчитель був дуже вбогий вніс з цієї нагоди до президента Масарика прозьбу за грошеву підмогу. В прозьбі написав що бажає, щоби його наймолодший син зробив стільки для свого народа, скільки зробив президент для чеського народа Президент післав йому 2,000 чеських корон і просив, щоби батько прийняв його за кума новонародженої дитини.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ В ЛУЦЬКУ.

Дня 2. вересня [illegible] почались численні ревізії в Луцьку. При нагоді ревізій арештовано біля 100 людей обох полів, особливо з шкільної молоді, в цьому числі нелітніх хлопців і дівчат. Арештування переводилось на борзі, відставляючи арештованих автом до слідчої Що було причиною тих ревізій та арештувань — покищо не відомо; на всякий випадок заміна цівільної влади військовою зазначилась таким чином у [illegible].

ЗАХОДИ КОЛО ЛІКВІДАЦІЇ НЕГРАМОТНОСТИ НА КИЇВЩИНІ.

На Київщині налічується тепер 485.480 неграмотних з виїмком тих, що вже учать грати на т. зв. ліквідаційних пунктів неграмотности. З цеї майже півміліонової армії неграмотних приходиться на членів професіональних союзів 6.000, на комнезамів 20.000 і поборових та салдатів 34.000, решта припадає на неорганізоване населення. Київський губ. просв. відділ зробив плян ліквідації неграмотности, по якому протягом 1924-5 шкільного року має бути пропущено через ліквідаційні пункти 171.330 неграмотних, в тім всіх неграмотних з числа „організованого" населення. Для цього має бути засновано 2.118 ліквідпунктів.

Для ліквідації малограмотности має бути основано 1017 недільних шкіл, котрі мають охопити одну четверту малограмотних, т. є. 81.714 всіх малограмотних Київщини.

З 2.118 ліквідпунктів по мові навчання буде: 1948 українських, 100 російських, 50 жидівських і 20 польських. З 1017 шкіл буде призначено для національних меншостий, а в решті навчання буде вестися на українській мові.

По постанові ВУЦВК неграмотність на Україні має бути цілком зліквідована до 7. листопада 1922 року, коли то припаде 10 річниця жовтневої революції.

РАДІО В КАТЕДРІ НОТР ДАМ У ПАРИЖІ.

Тому що в Парижі вельми тяжко найти дітей, котрі моглиби співати церковні пісні на великих службах Божих, виринув проект у Парижі, щоби в церкві Нотр Дам поставити радіо апарат. Там співавби великий і дуже сильний хор, а хоровий спів при помочі радія апарату можна би було чути в усіх инших церквах. Служби Божі мусілиби тому відправляти рівночасно в усіх церквах.

ШТАЙНЕРА УВІЛЬНИВ ЛЬВІВСЬКИЙ СУД.

З Варшави повідомляють: Польський суд у Львові не міг найти вини у студента Штайнбера, якого прокураторія обжаловувала о кинене бомби на президента Войцеховського, коли він приїхав до Львова дня 5-го вересня с. р. на відкриття т. зв. „Таргуф всходніх". Штайгер оправдувався тим, що він утікав разом з другими, бо видів, що впала бомба і хотів ратувати своє життє. На суді виянилося, що бомба була наповнена сильною вибуховою матерією і не вибухла тому, що льонт не запалився в час.

НАГЛІ СУДИ В ПОЛЬЩІ.

Згідно з урядовою статистикою польські наглі суди на цілім просторі Польщі засудили 313 осіб, з того 109 на кару смерти.

ЖІНКА АСКВІТА ПРО АМЕРИКАНСЬКІ ЖІНКИ.

Марґот Асквін, жінка звісного англійського політика і колишнього премієра - міністра стала звісна завдяки своїм літературним працям. Одна англійська ґазета подала її інтервю з Мусоліні. — „Ви були в Америці ? — спитав її Мусоліні. — Так. — Якжеж там думають про любов? Чи не запримітили ви що чоловіки там для своїх жінок дуже ніжні?

— Мій Боже, — відповіла пані Асквіт — вони ніжні, коли з своїми жінками розмовляють через телефон. Зрештою, що до любови, вони не ріжняться від решти людий".

НА ГОРОДІ БУЗИНА.

Поляки, які рішили усунути православний собор на саській площі у Варшаві, зразу признали, що мальовила того собору мають мистецьку вартість і їх треба зберегти. Колиж виявилося, що збереження мальовила вимагати ме коштів польські „знавці" змінили погляд і заявили, що мальовила є безвартісні і їх можна знищити.

З діявольських діл Москалів у нападеній Грузії.

ТРАПЕЗУНТ, Туреччина, Мала Азія, 28. вересня. — Сюди прибув з Кавказу американський інжинір Голвел. Він каже, що був наочним свідком кровавих злочинів і розбоїв Москалів над Грузинами, котрі хотять освободитись з московського ярма.

Між иншим оповідає він про се, яких способів уживала Чека („чрезвичайка", тайна московська політична поліція) проти Грузинів. Вона розліпила відозви, які підписала іменами грузинських революціоневрів, в яких писала, що грузинські самостійники вже переконались, що програли і складають оруже. На одній відозві Чека поставила імя начальника грузинської національної ґвардії Джуґеллі, котрого вже давнійше були Москалі увязнили, а в день оголошення поклику з його підписом його розстріляли.

Голвел каже, що грузинські самостійники мали у своїх руках всі міста і села Ґрузії кромі столиці Тифліса і чорноморської пристані Батум, де Москалі держали свої великі залоги. Грузини поперетинали вже були зелізниці і телеграфи і були-б захопили власть в рідному краю у свої руки, якби не діявольські діла московської Чеки, яка підшилась під імена грузинських провідників і збаламутила повстанців та розєднала і розбила їх сили.

ХОЧЕ ЗНАТИ ФРАНЦУСЬКУ ОПІНІЮ.

ПАРИЖ, 29. вересня. — Тутешній німецький амбасадор передав французькому премієрови Ерріотови ноту, в якій домагається вияснення, яка опінія французького правительства у справі приступлення Німеччини до Ліґи Народів .

СЕРБИ НАПАДАЮТЬ НА АЛЬБАНІЮ,

РИМ, 29. вересня. — З Альбанії повідомляють, що сербські війска напали на Альбанію в околиці Келіметі.

ПОВОРОТ ДО БОГА.

БЕРЛІН, 29. вересня. — Славний німецький професор Зомбарт заявив сьогодня у свому викладі на соціольоґічному конґресі, що світ спасе Бог, а не соціялізм.

Він сказав; „Світ мусить вернутись до Бога, а відвернутись від соціялізму і радикалізму, коли хоче спастись від хаосу".

ПОВІНЬ В ІТАЛІЇ,

РИМ, 26. вересня. — В північній Італії вилили ріки і повінь наробила богато шкоди.

ВЕЛИКА РУЇНА В ПЕТЕРБУРЗІ.

МОСКВА, 27. вересня. — Вісти, які наспівають з Ленинґраду, показують, що руїна, яку спричинила повінь Неви, далеко більша аніж спершу подавано.

Великі страти потерпіло місто і „уряд" через знищеннє прилюдних установ і заводів, а нарід через знищеннє музеїв і ґалерій образів, а також одиниці через знищеннє домів, хатної обстанови і всякого свого майна та засобів.

Вартости втрат годі обчислити. У всякому разі вони пересягають десятки міліонів долярів, яких нема кому тепер в Росії покрити.

Повінь забрала 300 пак старих образів та інших цінностий з музею Александра III. Досі добуто з води 250 пак, а 50 ще під водою. Але боїться, що і так все вже вода знищила.

У славній Академії Наук повінь залила 59 сальонів і понищила всі книги та старі рукописі. Також знищила вода її лябораторії.

Затопа зруйнувала теж великий природописний музей.

Большевицька влада обіцяла поміч місту при помочі складок.

ПРОТЕСТ БОЛЬШЕВИКІВ ДО ВАРШАВИ.

МОСКВА, 29. вересня. — Заступник большевицького міністра закордонних справ Чічеріна, Копп, вислав ноту до польського уряду у Варшаві, в якій протестує проти заяви польського міністра війни ґенерала Сікорського, що „совнарком" (совет народніх комісарів) і „комінтерн" (комуністичний інтернаціонал) се одно і тесаме.

ЗАСУД ЗА УБИТТЄ МИТРОПОЛИТА.

ВАРШАВА, 26. вересня. — Польський суд засудив православного епископа Смараґда, котрий застрілив православного митрополита Георгія в 1922 році, на 12 літ тюрми.

ВИШИВАНИЙ ХОЧЕ ЇХАТИ ДО АМЕРИКИ.

ВІДЕНЬ, 29. вересня. — Відомий авантурист Вільгельм Габсбурський, котрий назвав себе Василем Вишиваним, хоче виїхати до Америки для монархістичної пропаґанди.

САВІНКОВ БУДЕ ПИСАТИ СПОМИНИ.

МОСКВА, 26. вересня. — Большевицький уряд, увільнивши Бориса Савінкова від вини і кари, доручив йому написати свої спомини, які він видасть.

ПОТАШ З МЕРТВОГО ОЗЕРА.

ЄРУСАЛИМ, столиця Палестини, 28. вересня. — Досліди виявили, що Мертве море може приносити великі доходи правительству Палестини. В ньому викрито богаті поклади поташу. Добування його з води моря коштувало-б по 5 долярів за тону, а з доставою до пристані Гайфа і з податком для уряду тона коштувала би для для купуючих 15 долярів. Се о половину дешевше аніж продають поташ в Европі, де він за тону доходить до 30 долярів. З уваги на те можна сподіватися великого попиту на палестинський поташ.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПОРАТУНОК І РОЗРАДА В ЗЛИДНЯХ.

З Рачестер, Н. Й., одержали ми сьогодня отсей лист:

Я низше підписаний член Українського Народнього Союза, відділ 217 Бр. св. Йосафата в Рачестер, Н. Й., складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за виплату мені запомоги з фонду убогих ізза моеі слабости з причини страти ноги. Ту підмогу мені У. Н. Союз виплатив в сумі 200 дол. Також складаю сердечну подяку місцевим урядникам і всім членам Бр. св. Йосафата, від. 217. У. Н. Союза, котрі дали мені поміч з товариства в сумі 140 долярів, щоби я мав удержанне до котрогось часу, заки ліпше поздоровію і до сили ліпшої поверну. Мушу купити собі ногу, яка буде коштувати 125 або 150 дол. Буду видіти, котра буде ліпша до ходу. Коли буде мені нога добре служити то зістану надалі бодай до весни, а як не зможу робити, то мушу до своеі вітчини їхати. Якось мене Бог запровадить, щоби було защо. Якось Бог дасть, коби іно я був здоров.

Отже се повинні знати члени і не члени, що У. Н. Союз е найпевнійша наша організація в Америці, котра заслугуе на повне довіре, бо повисшу суму, я отримав до 14 днів лише приїхав зі шпиталю. Таксамо з нашого братства св. Йосафата, товариства відділу 217 У. Н. Союза виплатили мені суму повисше згадану.

Погадайте собі, дорогі браття і сестри, бо ми всі ло Христу хрещені браття, яка то запомога велика від нашого У. Н. Союза. Що я тут бідний нині робив би без ноги, бо мені втяли і хто би був мною заопікувався якби я був ту по чужій землі самопашний. Хто був би мене відвідав, як я був в шпитали 3 місяці і пів. А то була моя велика мука. Я власне зі смертю боровся, доки я не піддав, бо вже треба було умерти без часу і я мусів дати ногу відтяти, бо іншої ради не було. А хто був би мені священика спровадив висповідати мене перед празником святого Воскресення, бо я в той час найгірше мучився. А хто був би до мене обізвався на Великдень: Христос Воскрес, якби не мої браття зі своїми жінками яко сестриці, бо вони в тій самій організації, що і ми і їх діти. А хто був би мені нечка дав покушати свяченого і ще дечого більше і ще до того гроші давали мені, щоби я мав защо підголитись, бо я був бідний, бо витратив гроші за ногу ще в дома.

Отже, браття дорогі, і ви сестриці, не слухайте нікого, що хтось Вам каже: Нащо мені тої асикурації; я маю свою анґельську або жидівську. Прошу Вас, така асикурація, що У. Н. Союз, де ми всі асикуровані, ніколи не пропаде.

Наше товариство Вами заопікуеться, коли Ви не маете роботи, а як би Ви заслабли, то маете чим заплатити, бо Вам належиться зі своеї каси, що тут складаете на свою неміч і дітям маете дати утриманне з того, але з Вашої асикурації то не дістанете жадної запомоги. Як то кажуть: Чужого не цурайся, а свого не встидайся. Як чия сила в грошах, можна там бути в тій асикурації повисше згаданій. Але, браття Українці і Ви сестри Українки, прошу Вас, своя хата то таки своя правда. У. Н. Союз найліпша організація, то наш батько, наш опікун, ангел хоронитель. Він нами заопікуеться. Він нарадить, як чоловік мае застосуватись, як мае жити правильно на сім світі і ще до того на чужій землі, а для нас, браття Українці, дуже велика наука і великий поратунок в нашім нещастю. Не дай Боже, смерти з нас котрому, вони теж само нами заопікуються. Хотяй дістанете запомогу з фонду убогих, то ваші гроші однако всі стоять цілі.

Отже браття і товариші дбайте про У. Н. Союз, нехай процвитае по цілім світі, а Ви браття Українці, вступайте громадно до У. Н. Союза, бо се батько і опікун для бідного українського народу в цілій Америці. Дай, Боже, У. Н. Союзови по всім світі пануванне і прожити многая літа за його добрі діла для нас всіх. Таксамо нашому Товариству Бр. св. Йосафата, відділ 217 У. Н. Союза.

ВАСИЛЬ ВОРОБЕЦЬ.

Рачестер, Н. Й. 26. вересня, 1924.

• • •

[illegible] подали сей лист у вступній статті, аби всі читачі його прочитали.

Член У. Н. Союза, Василь Воробець, котрому гірка доля післала нещасте, у свому листі щирими і правдивими словами описуе свою недолю і поратунок та розраду, якої зазнав від братства і від У. Н. Союза.

Сей лист повинні особливо прочитати і добре затямити собі ті Українці, а їх дуже богато, котрі ходять самопас і до організації не належать. Чейже із сих слів зрозуміють вони і відчують, що значить належати до рідної організації.

АДРЕСА ОБЄДНАННЯ:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

Туди посилайте свій народній податок!

Посилайте негайно і питайте всіх знакомих Українців, чи сповнили вже сей свій обовязок, чи заплатили національний дохід.

Українська Революційна Організація кидає бомбу на през. Войцеховського.

Як відомо, польська поліція у Львові арештувала сіоніста Штайґера як того, що кидав бомбу на президента Польщі Войцеховського.

Верховна Революційна Рада Української Військової Організації, щоби ратувати невинно обжалованого, вислала до жидівського часопису „Хвіля", письмо, яке також в числі з 14. вересня ч. 1977 поміщено, яке через польську конфіскату не дійшло до загального відома. Письмо то одначе в формі летючок розкинено по цілій Галичині. Ось воно:

„Вельмишановний Пане Редактор!

Атентат, виконаний дня 5. IX. у Львові при вул. Коперника, зорґанізувала побіч всяких ще инших Українська Військова Орґанізація і виконала його через своїх членів Українців. Член Української Військової Орґанізації, котрий кинув петарду, відразу зорієнтувався, що через нещасливий випадок не принесла вона бажаного наслідку. Тоді постановив він покінчити своє діло револьвером і тому також залишився ще кілька хвиль на місці. Не зміг вже одначе виконати свого наміру і мимо своєї волі урятував собі в той спосіб життя. Бо підчас коли він в міжчасі стояв на місці, инші в справу незамішані начали утікати. В тому якраз моменті а р е щ т у в а л а польська поліція зовсім непричасного в тому атентаті Штайґера, жидівської народности, члена сіоністичної орґанізації. Фактичний же виконавець черезнікого незатриманий, подався спокійно взад і зараз находиться поза всякою небезпекою. Подаючи повисший фактичний стан до відома, уповажнюємо Вас до пороблення відповідних заходів так супроти польської влади як і публичної опінії в ціли успраедливлення і увільнення Штайґера як теж в цілі охоронення жидівської суспільности і сіоністичної партії перед нагінкою, орґанізованою з тої причини польським громадянством.

Залишаємо Вам повну свободу у виборі доцільних способів поступовання, не виключаючи оголошення того письма в пресі. Рівночасно висказуємо жаль, що акція української військової орґанізації мимовільно нанесла поважні шкоди зовсім невинній особі жидівської народности, та що стала причиною поновної нагінки з польського боку на сіоністичну партію і жидівське громадянство. Надіємося, що научене тими гіркими досвідами жидівське громадянство здержиться в будучности від участи в польських торжествах на наших землях, котрі то торжества як обидливі для автохтонного українського населення ніколи не будуть нами толеровані.

Постій, дня 8. вересня, 1924.

Письмо до редакції було заосмотрене підписом і печаткою Верховної Революційної Ради.

В звязку з тим подаємо, що в днях від 11. до 13. липня ц. р. відбувся в однім з европейських міст четвертий зїзд Військової Орґанізації, на якім були делеґати з краю і з за кордону.

На тих нарадах вирішено богато важних питань, торкаючихся ідеольоґії і внутрішної орґанізації. Рішено зліквідувати змагання Військової Орґанізації (В. О.) до створення одного політичного центра, в краю, а обмежитися виключно до справ, які безпосередно відносяться до цілей і завдань В. О.

Зїзд визнав, що першим і головним завданням В. О. серед теперішних відносин мусить бути зорґанізовання відповідної революційної пропаґанди як серед власної суспільности, так, теж серед тих народів, які заінтересовані будьто в ослабленню, будьто в поваленню Польщі.

Зїзд визнав рівнож конечним зорґанізувати в скорому часі по можности ще осінюю сего року стадії активности в краю.

Бомба кинена на президента Войцеховського є одним з тих актів, який заповіджено на зїзді В. О.

Рідна Школа благає о поміч.

Головна Управа Українського Педаґоґічного Товариства пише до Обєднання:

„Що письмом з 29. лютого ц. р. ч. 142-1 Хвальна Президія Обєднання пересилаючи ласкаво 1.300 дол. на Рідну Школу повідомляла, що:

„Беручи під увагу вагу „Рідної Школи", рішила екзекутива „Обєднання" узнати Рідну Школу не тільки за справу негайну й пекучу, але поставити її на перший плян".

Від того часу одначе висота пересланих допомог зменшуеться постійно. А тут надходить катастрофа.

Наше положення безвихідне. Коли така сильна економічно суспільність як жидівська черпае на свої приватні школи в Польщі фонди з Америки — то тим більшу допомогу повинні присилати наші заморські Брати й Сестри на нашу „Рідну Школу", на ратунок нашого молодого покоління перед неминучою національною загибіллю.

Наш фінансовий стан сумний. Прихід по кінець серпня (враз з 236 долярами з Америки) виносить 6.419.05 зол. Нормальні видатки виносять натомість 18.181.60 зол. Остае отже недобір 11.762.55 зол. Несплачені до серпня ц. р. довги виносять 8.134.28 зол. — отже разом загальний недобір за серпень виносить 19.8[illegible] зол. Очевидно, на видатки на вересень нема ані сотика в касі.

Положення таке, що коли Америка не поспішить негайно з більшою поміччю, то прийдеться нам самим зліквідувати наше приватне шкільництво".

• • •

Українці в Америці!

Ми Вам навели голос розпуки Рідного Краю.

Ми не вивязалися як слід зі свого приречення в справі допомоги Рідній Школі тому, бо наш загал в Америці мимо наших закликів і просьб та письм не зложив навіть десятої части тої допомоги, яку зложити повинен і на яку його стати.

Мало зложили ті, що при Обєднанню, а знова ті, що поза Обєднаннем, як виказуе надісланий з краю виказ, таки майже нічого не складають.

В тім мусить наступити рішуча зміна, бо инакше грозить нам національна загибіль.

Культурний доробок мозольної праці десятиліть, наша національна гордість і втіха, наша „Рідна Школа" загине й пропаде безслідно, якщо не поспішимо з Америки негайно з більшою матеріяльною допомогою на її ратунок.

Коли не зложимо тої жертви то знищимо власними руками, власним самолюбством і своєю власною байдужністю одиноку національну кріпость, яка ще нам залишилася на всіх західно-українських землях, загарбаних Польщею.

Вся поміч з Америки не досягае навіть шестої части видатків Рідної Школи. Значить, майже весь тягар її удержання спочивав до цего часу таки на знищенім війною старім краю.

Тепер-же, як відомо, економічні відносини на наших землях катастрофальні. Поминувши великий сеґорічний неврожай, наш нарід опинився в крайно нужденнім положенню через санацію польського скарбу. Щоби ратувати польську державну касу, обдирають Ляхи нарід з останнього. А це, що українські селяни, вернувши з Америки, мусіли виймати золові зуби з уст та їх продавати, щоби оплатити податок і ляцькі данини, річ загально відома, про яку писалося недавно в часописях з поданням імен та місцевости, де це сталося.

Край отже не багато зможе тепер допомочи Рідній Школі. Тим самим спадае на все свідоме українське громадянство в Америці особливший обовязок доложити тепер труду, щоби зібрати негайну й обильну допомогу Рідній Школі.

Це повинні й мусять зробити всі Українці в Америці в той спосіб, що переведуть у себе:

ТИЖДЕНЬ РІДНОЇ ШКОЛИ

в часі від 1—12. жовтня ц. р.

В той час треба устроїти віча й виклади про ворожий наступ і нашу боротьбу за Рідну Школу, а весь дохід з тих віч як і дохід з концертів, вистав і забав, які в тім часі відбудуться, повинні бути призначені й негайно вислані на ратунок Рідної Школи, бо через „Рідну Школу" йдемо до Воскресення України!

Филаделфія, Па., дня 30-го вересня 1924 р.

ЗА ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

о. Волод. Сполітакевич, предсідатель.

Дмитро Штоґрин, секр.

ПРОТИ-ПОЛЬСЬКИЙ КОНҐРЕС В АМЕРИЦІ.

Підносять гадку, щоби в Америці скликати проти-польський конґрес для протесту проти поневолення нападених Польщею народів.

Гадка добра і такий конґрес повинен бути в Ню Йорку, відки все усяка вістка найголоснійше рознесеться по світі.

В конґресі могли би взяти участь Українці, Білорусини і Литовці. Вони повинні подбати, щоб і Жиди взяли участь в конґресі, бо Жиди теж терплять польську неволю, а в Америці мають вплив і силу.

Такий конґрес був уже в Ню Йорку в 1918 році. Були там Українці, Литовці і Жиди. Бракувало Білорусинів, бо вони в Америці не були ще тоді зорґанізовані. Тепер вони зорґанізовані і можуть взяти участь.

Такий конґрес міг би дати почин до співділання Українців, Білорусинів, Литовців і Жидів в Америці в боротьбі проти польської неволі.

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912,

Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J. for October 1st 1924.

State of New Jersey, County of Hudson.

Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Simon Yadlowsky, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:

1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Vladimir B. Lototsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Simon Yadlowsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. S. Yadlowsky, Pres. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; B. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.

3. That there are no bondholders, no mortgagees and no other securities.

5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscribers during the six months preceding the date shown above is 17.500 per each issue.

SIMON YADLOWSKY, business manager.

Sworn to and subscribed before me this 29th day of September 1924

MICHAEL UHORCHAK, Notary Public

(My commission expires July 28, 1929).

ПРО ТЕПЕРІШНЮ ЗАГРАНИЧНУ ПОЛІТИКУ НІМЕЧЧИНИ

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 29. вересня, — Німецький дипльомат Кесслер, котрий приїхав сюди приглянутись відносинам в Лізі Народів, заявив звітникам заграничних часописий, що се не правда, начеб Німеччина домагалась запоруки, що дістане постійне місце в Раді Ліги Народів, заки зголосить своє приступлення до Ліги. Він сказав, що Німеччина такого домагання не ставить, але приступить без застережень, тільки не тепер але на другий рік, одначе присьому вона сподівається, що Ліга Народів сама у приязний спосіб признасть їй місце в Раді.

Далі він теж заперечив, начебто Німеччина домагалась, щоби Ліга Народів віддала їй кольонії, які у війні забрали в неї аліянти. Граф Кесслер сказав, що настрій серед аліянтів у відношенню до Німеччини зовсім не такий, аби вона могла сподіватися звороту страчених кольоній.

Вкінці він заявив, що Німеччина готова підписати плян Бенеша про „поставлення війни поза закон", але з уваги, що вона цілком розоружена і не може помагати другим державам військовою силою у випадку воєнного виступу проти заборчої держави, Німеччина поставить застрогу, що вона мусить бути проголошена НЕВТРАЛЬНОЮ у відношенню до всіх держав. Він каже, що Німеччина не могла-б дозволити Франції пересилати через Німеччину військ на підмогу „малій антанті" (Чехо-Словаччині, Югославії, Румунії) проти Росії, бо тоді Росія могла би напасти на Німеччину, а вона не могла би боронитись проти наїзду, бо цілком розоружена. Тому, на його думку, найліпшим виходом з тої ситуації є проголошенне повної невтральности Німеччини.

Німеччина, казав він, цілком звернулась на захід, а відвернулась від Сходу, тому західні держави повинні з нею співділати.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

Елизабет, Н. Дж. В нас горячкова праця на ниві народній і церковній. Читачі знають про зусилля закупна Українського Народнього Дому, в Елизабет, Н. Дж., і ми чим раз близше здійснення нашої цілі. До сеї пори закуплено бондів за суму 4.000 долярів і Тов. Запорожська Січ, від. У.Н.С. зложило від себе суму 1.000. Багатші товариства позичають більшу суму гроша на повисшу ціль тай і ті „невірні Томи", котрі сумнівались в закупно У. Н. Д., зголошуються до праці. Пікнік устроєний на дохід У. Н. Д. приніс понад 300 долярів чистого доходу. В неділю 28-го вересня тов. співацьке відіграло загально звісну драму „Хмара" на дохід У. Н. Д. Всі аматори вивязались зі своїх роль надзвичайно добре. Пожаданим булоб на слідуюче трошки більше вишколення співів, як рівнож більше зіспіваня з фортепяном. Публика дописала дуже добре так, що галя Лутвина показуєсь цілковито за мала, та сему бракови зарадить своя власна в близькій будучині. Слідуючої суботи 4. жовтня, буде баль на дохід К. Н. Дому, та вже сам факт, що розпродано парусот тікетів наперед, вказує що знова можна сподіватися гарної забави, тимбільше, що приґравати буде банда бр. св. Володимира, яка жертвує свою працю даром на повисшу ціль.

В неділю 19. жовтня відіграється гарна штука „Американський шляхтич", силами тов. Боян, на дохід реставрації шкільного будинку і є надія, що саля шкільна при Савт ул. не помістить всіх гостий і треба буде грати в друге, як се бувало попередно.

Пікнік Української Горожанської Громади випав вдоволяючо і чистий дохід призначений на закупно лавочок для дітий в сумі 100 долярів дійде своєї цілі.

Церков св. Володимира збудована тому 10 літ вкінци діждалась, що відповідає свому завданню. Парохіян прибуває чим раз більше, і мальованнє церкви вже майже на укінченню. Малює артист д. Сабов, прикарпатський Українець, тут роджений, котрий покінчив школи в Америці і Европі. Треба зазначити, що львина часть праці на полі народнім спочиває в руках о. Александра Павляка, місцевого пароха, котрий як може старається довести справу закупна У. Н. Дому, до щасливого кінця. Потрібно і вирозумілости тих громадян, котрі стоять на чолі повисшої справи закупна, котрі не можуть відзвичаїтися від давної призвичайки сплетень, чим шкодять самі собі і справі. Довершенє закупна У. Н. Дому, можна сподіватись на слідуючий тиждень, почім мусимо спільними силами взятись за конечні реставрації, іменно мусить стати сценерія і нова підлога. Щоби як найскорше. **С.**

Палмертон, Па. В нашій місцевости є тут не дуже велика громада та і ся щось дуже тяжко розвиваеться, що правда кождий Українець робить кождий Божий день, в неділю і свята, але гроший в них нема, бо наша компанія мало платить, а кожда родина має четверо, пятеро, семеро а где котрі навіть мають по девятеро дітий, тому є що годувати і одягнути. Але є тут також самотні, що мають гроші по 6 і по 7 тисяч, а прийди до него, говори йому, купи тикет на баль, або дай на добру ціль, на сироти на школу, на каліки, то кричить, що він не має гроший на Поляків давати. Минувшого року був ту в нас священник і зібрав був 17 дол., на „Просвіту" до Львова, та вже рік минає і позатим нема нічого. От так то в нас все йде. **К.**

Лудлов, Масс. В нашім місті Лудлов небогато нового, але все щось есть. Тут живе около 60 українських родин есть і тов. ім. Івана Франка, від. 253 У.Н.С. котре завязалось в грудні 1922 року, але членів на таку громаду, як у нас замало бо лише 18 членів є зорганізованих а решта ходить і приглядається здалека, начеб се не було їх обовязком бути членом і бути зорганізованим. Хотяй місцевий уряд робить всі заходи, щоби приєднати більше членів так все те йде тупо. Кождий говорить, що ще має час. Дорогі браття і сестри не відкладайте на завтра, бо завтра може бути за пізно.

Що до народньої роботи, то все те, що робиться то замало. Єсть у нас і церковця і галя де мож вечерами сходитися та поговорити, про нашу вітчину, лиш в тім біда, що ніхто не прийде. Літом учились діти по українськи а по вакаціях вже ніхто не посилає. Се вина не дітий а просто родичів. Було тут кілька підприємств як пікніки, балі, представлення, але що з того, коли наші Українці вже звикли піти до чужого аби лише не до свого. Ну тай і большевиків в нас нема. Єсть тут наших кілька бизнесменів а проперти то майже кождий Українець має. Роботи ідуть лихо по 3 і 4 дні на тиждень за виїмком на желізних дорогах. **П.**

ЯК У ПЕКІНҐУ КАРАЮТЬ ЗА ВІРОЛОМНІСТЬ.

Як звідомляють ґазети з далекого Сходу, на ріці Санґ-Кау запримічено на дошці приковані пливуть трупи якоїсь жінки й чоловіка. Ніхто з мешканців, які бачили це не хотіли витягнути трупів із води.. На запит, що то значить, казали тубольці, що то в них карається так за віроломність. Віроломну жінку й любовника прибивають цвяхами на дошку і кидають на воду, дає пересторогу всім тим, котрі зважилися би поповнити віроломність.

МАЛІ НАРОДИ В РОСІЇ ВИМИРАЮТЬ.

Советська влада звернула увагу на це, що малі північні народи наслідком економічних невзгодин усе більше мусять боротися за існування і все більше вимірають. Явище це прийняло такі розміри, що Всеросійський Центральний Верховний Комітет мусів іменувати спеціяльний Комітет під голуванням Смідонича, щоби тим малим вимираючим народам поспішити негайно з поміччю.

ВІДОЗВА

До усіх щирих Українців і Українок, котрі суть американськими горожанами проситься взяти участь в завязанню Американського Горожанського Клюбу.

Браття й сестри! Нам дуже соромно брати примір з когось але що зробити. Литовці Поляки Словаки і Жиди мають свою міську організацію себто Горожанські Клюби, мають свої власні доми, мають своїх людей по судах, і по всяких инших добрих міських заняттях. А чи не можемо і ми Українці зділати те саме? Всьо можливе тільки карности і організації.

Отож низше підписаний комітет кличе усіх українських горожан в Бейоні, Н. Дж., що перші збори українського горожанського клюбу відбудуться в неділю 5-го жовтня 1924 р. на „Бранкателльо" гали 466 Евню С. (поміж 20—21 ул.). Байоне, Н. Дж. Збори розпічнуться о годині 2-гій по полудни

На зборах буде промовляти майор міста Бейону, Н. Дж., і инші міські офіціяли.

Отже ще раз проситься усіх тих, котрі є вповні амер. горожанами, тих котрі подалися о другі папери і усіх тих, котрі мають перші папери, щоби всі як один явилися на зборах.

ЗА КОМІТЕТ:

Іван Мельник, Юрко Бойко, С. Нандога, А. Незнайомський, Н. Сеник.

ЗА ЛЯЦЬКИМИ КРАТАМИ В КАЛІШІ.

Бюлетень Обеднання інтернованих Українців в Каліші повідомляє:

Остаточна ліквідація українських таборів інтернування.

Дня 1. липня б. р. зліквідовано останій український табор для інтернування в Польщі № 10 в м. Каліші.

Опісля ліквідації залишилися хорі, інваліди, старі віком й переобтяжені родинами люде.

Для цих остатків бувшої Української армії польський уряд, зглядно міністерство праці і суспільної опіки, залишило на терені бувшого Калішського табору два бараки й дозволило зорганізувати свою управу. Окрім того, згадане міністерство дає ще до кінця цього року освітлення, опал, утримання інтернованого і воду для мешканців тих бараків. Управа й мешканці — все це творить „Українську Станицю в Каліші", зверхній провід над якою тримає У. Ц. К. в Варшаві.

Про українське жіноцтво в Каліші.

В останні часи розпочало українське жіноцтво в Каліші в Польщі досить жваву акцію біля своєї самоорганізації. В початку серпня с. р. були скликані загальні збори, які заснували „Союз Українок на еміграції в Польщі" та вилонили з себе президію, до складу якої увійшли п. Квітка — голова, п. Ластівка — секретар і п. Безсонова — скарбник.

Про інвалідське життя в Каліші.

Інваліди з б. армії У. Н. Р. у більшій своїй зорганізованій частині мешкають у районі м. Каліш. Тут вони діляться на дві неіврні частини — більшу, що живе в Калішській українській станиці, і меньшу, що перебуває в м. Каліші, на Граничній № 1., у винайнятому будинку — „Дім Українського Інваліда". Життя як одної так і другої групи, є надзвичайно тяжке, бо-ж всі вони уявляють з себе виключно т. з. великовідсоткові категорії, тоб то всі мають велику втрату працездатности. Допомоги, які одержують ці інваліди чи то від нашого Обеднання, чи то від У. Ц. К., цілком не вистарчають на те, щоб приодягти їх та придбати санеобхідне: постільне приладдя, білизну, то що. Одинокі джерела прибутку: кооператив станичних інвалідів і кошикарська шевська і кравецька майстерні для тих, що мешкають у Домі Іваліда, не встані задовольнити найпекучійших потреб, бож всі ті підприємства не можуть уповні розвинути своєї діяльности із-за відсутности оборотових капіталів.

Разом з цією заміткою Рада Обеднання звертається до українських кредитових установ, зглядно до заможнійших наших співгромадян, випозичити їй за середній процент згадану суму грошей, щоб вона могла підсилити ними тутешний інвалідський кооператив та згадані вгорі шевську, кравецьку і, головне, кошикарську майстерню, вироби якої мають добрий збут на тутешніх ринках.

Від президії Т-ва Допомоги Збігцям з України.

Командою бувш. Війска Запорожського передано до Т-ва Допомоги Збігцям з України власні речі помершого священика того війска мітрофорного протоєрея О. Анатолія Волковича для ліквідації, згідно з волею спадкоємців і збудови на виручені гроші надмогильного памятника покійному.

Т-во покликало для цього спеціяльну комісію в складі представників: 2 від Т-ва, 2 від духовенства і 1 від команди Запорожців.

Комісія та 1-VII б. р. в бувш. таборі для інтернування продала ті речі з аукціону за 275.050.000 мар. пол.

Зараз Т-вом очікується ще одержання від У. Ц. К. з Варшави тої частини річей, які були при покійному в день його смерти.

Після продажу [illegible] річей, Т-во зараз же збудує заповіджений памятник.

Мандрівка Українського Національного Хору імени О. Кошиця при В. Укр. Спілці Військових Інвалідів під керовництвом Д. Котко.

Від кількох місяців згаданий хор відбуває концертове турне на терені всієї Польщі.

Хор цей складається з 22 найкращих чоловічих голосів.

Своїми виступами, сильними, чистими голосами і вишколенням завоював собі загальні симпатії на Поморщині, Познанщині та инше.

В недалекому часі має подорожувати в Галичині, на Волині, Віленщині, та Новогрудщині, на що має дозвіл від міністерств освіти і внутрішних справ Р. П. П.

Надіємося, що суспільство наше всебічно підтримає огник цей наших гордощів — рідної пісні української.

За подорбицями в справі хору та маршруту мандрівки належить звертатися на адресу: Каліш, Гранична № 1. Дім Укр. Інваліда для дирігента Д. Котко.

ЖЕРТВИ ДЖУНҐЛІВ.

Індійські ґазети подали статистику людських жертв джунґлів. Що року падуть в просторих джунґлях Індиї тисячі й тисячі тубольців і Европейців жертвою диких звірів і вужів. У самій англійській Індії в 1913 згинуло від хижих звірів 3.605 люда, а 20.000 люда від вужів головно окулярника. Тигри завдали смерть 1691 людям, вовки 834. Леопарди усмертили 454 людий, крокодилі 213, дикі кабани 100, ведмеді 79 а слони, як найменше небезпечні лише 70. Тому в Індії в усіх провінціях уладжують більше разів до року лови на змії і на диких звірів. І так у 1923 році убито на ловах в англійській Індиї 59.545 отруйних зміїв, 23.911 диких звірят.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. Будзиновський.

ЯК БИ МУЖ СКАЗАВ.

Оповідане.

(3)

Але ти сиди тихо і до села не зазирай. Як котра з тих овечок сама заблудить до тебе, відішли її до мене. Діло в тім, щоби кожду дитину, яка від нині прийде на світ, я охрестив і вписав в мої метрики. Як ти не зареклямуєш, то овечка лишиться на віки при моїй отарі.

Але ті гроші, які ти мені тепер дав, поки що, лише позичка. Як їх не програм, то зверну тобі у овечки лишаться в моїй оборі. Бо я моїх душ не продаю.

Очивидно. Овечки перейдуть до мене лише тоді, як ви програли.

Отже діло ясне. Не тратьмо часу, граймо далі. Хто роздає карти? — пробощ закінчив торг.

Щастя обернулося. Купа гроша перед пробощом стало рости, перед лісничим меншало. — Бачу, що мої овечки лишаться при своїм пастирі. Я своє вже відбив, а гра скоро скінчиться, — замітив пробощ, показуючи послідних пару корон перед Берковичем. — Хиба що пан лісничий має ще в кишени більшу резерву і вложить її в сей інтерес?

Лісничий замнявся.

Я... Я ще маю капітал, але на торговици, — відповів. — Будьте ласкаві заждати хвилю. Зараз верну.

Вхопив капелюх і вийшов. Перед входом до Торговлі зійшовся зі своїм сусідом.

Я бики вже продав, — промовив до него Горбань. — Дуже добре продав. Зверну вам, вашу теє те, сотку. Бо я бики дуже добре продав. Додали, теє те, ще двацять і пять корон.

Вже маєте гроші?

То, дайте тепер.

Може би аж дома? Бо ви зараз купите для жінки якесь, теє те, фюфю.

Не фюфю куплю, а пасіку, про котру говорив вам.

Ви казали, що пасіка у Залужного.

Він тут, в Торговлі. Йому гроші потрібні зараз. Як зараз дам йому більший завдаток, то пасіку пустить дешевше.

Коли так, то беріть.

Горбань відчислив сто і двацять пять корон.

Беріть ваші гроші. Я ще піду на торговицю, щоби, теє те, дещо купити. За годину вертаю домів. Чи прийти по вас сюди?

Прийдіть, — Беркович відповів і вернув до мордівні.

По годині Беркович знов був без гроша. Вийшов з мордівні. В крамі Горбань вже дожидав його.

Вигодіть мені, сусідо, сотчиною. Залужний спустив до половини з того, що зразу за пасіку заправив був, але як йому зараз дам решту.

Не соромно вам, пане лісничий, мене так обріхувати? В мордівни Залужного цілком нема. Я його що лиш бачив на торговици. Я балакав з ним. В мордівни наш парох і його приятель, польський ксендз. Де вони оба, і ви третий, тай безпечно грають, теє те, в карти. Ви мабуть програли, теє те, що я вам дав і тепер хочете відбиватися?

Вибачте, що я збрехав. Воно таки так, як ви кажете. Мушу відбитися.

Не дам. На теє те, гроший не дам, бо не хочу бути співником вашого нещастя. Програти не такий гріх, як відбиватися. І я колись грав. Мої тато, царство їм небесне, відвчили мене. А знаєте як? Як я програв, то не били мене. Били тоді, коли я відбивався.

Я нині весь час мав велике щасте і з обох попів обіграв майже до послідного сотика. Щасте покинуло мене лище на хвилину. Воно верне, безпечно верне. У мене все так, що як гра зачалася добре для мене, то й добре скінчиться. Коби тільки було чим видержати до кінця. Як не дасте сотки, то хиба стрілю собі в лоб.

Ще якийсь час сперечалися, але скінчилося на тім, що Беркович вернув до мордівні з позиченою соткою. Ціла сотка помандрувала до пароха, куди перейшли також всі ті гроші, які пробощ дістав за свої овечки в Сімушках. Гра скінчилася, бо два партнери вже не мали гроший. Програли всьо, що мали. Лісничий цілий, Горбанем звернений довг і цілу позичку; пробощ всі гроші, які з собою привіз до міста і решту своїх овечок в Сімушках. Все те загорнув парох. Заплатив все те, що всі три зїли і випили, бо програні вже не мали чим платити і розійшлися. Беркович віднайшов на торговици Горбаня, сів на візок і оба вернули домів. Горбань і не питав, як гра скінчилася, бо вичитав се на лици лісничого.

Розумні мої тато були, — думав, — бо били мене не тоді коли я програвав, але коли відбивався.

Беркович вернув домів невеселий, похнюплений. Не тільки тому що програв звиш двіста корон. У него вже розпаношувалася недуга. Ще три дни нудив світом і ляг повалений тифом. До тижня помер не віддавши Горбаневи довгу.

Чи казав він жінці, що мені завинив, теє те, сто корон? Чи жінка повірить мені, як їй скажу? Чи віддасть, хоч би знала, що небіщик лишився моїм довжником?

Такі питання морочили Горбаня, бо сто корон на довзі не знайдеш.

Треба було допевнитися, — подумав, але аж небіщика поховають. Тепер, коли він ще лежить, не ялося. Погано буде, як вдова спитає, що небіщик з тими грішми зробив. Бо, гадаю, не сказав їй, що програв. Погано буде, як вдова гроший не віддасть. Осінь пізна. Нині в ночи вже й сніг впав і мороз Жінці треба купити новий кожух, бо старий вже геть обсипуєся з неї.

Горбань пішов до вдови зараз на другий день по похороні. — Знаєте пані, що я втратив неначе теє те, рідного брата, — зачав.

Знаю, що він вас навидів.

Ми навиділися і помагав один одному, як теє те, брат братови.

Знаю. Знаю, що як вам були потрібні гроші, він вам зичив. Як у него була посуха на гроші, то ви йому вигодили. Як брат братови, без довжної грамоти, без векселя, без свідків.

Горбань втішився, що вона сама завела розмову на гроші та позички. Отже він зараз причипив до того своє.

Я саме того прийшов до вас. Тоді, як він їздив зі мною на ярмарок, я позичив йому, теє те, сотку. Не ґульденів, тільки корон.

Щооо? — вдава спитала розплющивши широко очи. — Я була свідком, як покійник вам давав сто корон тоді, коли ви купували бички. Я не чула, що би ви віддали йому. Я вже хотіла йти до вас питати, що буде з тими грішми. Побачивши крізь вікно що ви йдете до мене, я гадала, що ви несете довг. А тут от що! Не ви мені, але я вам винна...

Я небіщикови віддав мій довг тої днини, коли продав бики. Ще й зарібку додав йому, теє те, двацять і пять корон, бо він казав, що купує пасіку.

Я нічого про се не знаю.

Бо то було як звичайно, без теє те, свідків.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".